

สว.สท.
เล่าสู่กันฟัง
จากงานวิจัย

นวัตกรรม... นำสู่การพัฒนา

จากเวทีเสวนาวิชาการประจำปีของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ (สว.สท.) ในช่วงบ่ายของวันที่ 16 กันยายน 2556 ที่ผ่านมา ในหัวข้อเรื่อง “นวัตกรรมนำสู่การพัฒนา” ได้มีวิทยากรจากแวดวงต่างๆ เข้าร่วมเวที ทั้งคนคุ้นเคยเก่าแก่ เช่น คุณบุญเกิด ภาวนนท์ จากเครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย คุณนิคม เพชรพา จากเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม คุณศศิธร วิเศษ จากเครือข่ายคุณค่าผลไม้คุณภาพ จ.จันทบุรี และ คุณอรุณ นวราช จากกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน ร่วมด้วยภาคีพันธมิตรหน้าใหม่ ดังเช่น คุณมนัส ชูพกา จากสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าวหงษ์ทอง (กลุ่มเจียเม้ง) จำกัด และ คุณวินัย เมฆดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของ ส.ป.ก. โดยมี รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ

ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมเสวนา

สำหรับเวทีเสวนาในวันนั้น วิทยากรทุกท่านรวมถึงผู้เข้าร่วมฟังการเสวนา ต่างได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของตน ทั้งจากประสบการณ์ส่วนตัวและจากงานที่ได้ร่วมดำเนินการกับสถาบันฯ ซึ่ง สว.สท. พอจะสรุปให้สมาชิก “คนสหกรณ์” ที่ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังในวันนั้น ได้อ่านและรับรู้ความเคลื่อนไหวของพวกเราเหล่าคนสหกรณ์กันพอสมควร

คุณมนัส ชูพกา :

สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าวหงษ์ทอง (กลุ่มเจียแม็ง) จำกัด

“ทำงานในสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าวหงษ์ทอง หรือที่รู้จักกันในนามกลุ่มเจียแม็ง และเคยได้รับรางวัลสหกรณ์ที่มีคุณค่าประจำปี 2554 จากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มก. ซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสหกรณ์ทุกคนเป็นอย่างมาก บริษัทนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ จ.ศรีสะเกษ และ จ.นนทบุรี รวมแล้วมีพนักงานประมาณ 400 คน ซึ่งปัจจุบันเป็นสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด โดยสหกรณ์เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2550 เริ่มมาจากแรงจูงใจของเจ้าของบริษัท เพราะตัวเจ้าของบริษัทมักถูกพนักงานยืมเงินไปจ่ายหนี้อยู่เสมอ ทำให้ต้องจ่ายเงินไปมากถึงสองสามล้านบาทและไม่เคยได้รับเงินคืน จึงต้องการหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อช่วยเหลือเรื่องนี้สินให้แกพนักงาน ดังนั้นตนเองจึงได้เข้าไปทำงานสหกรณ์ออมทรัพย์ให้แก่บริษัท ซึ่งช่วงเริ่มต้นนั้นต้องพบอุปสรรคในเรื่องของพนักงานที่ยังไม่ค่อยเข้าใจและพี่น้องของเจ้าของบริษัทเองก็ไม่เห็นด้วยในการที่จะก่อตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือพนักงานเหล่านั้นทั้งที่พนักงานก็ได้รับเงินเดือนประจำอยู่แล้ว ซึ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในช่วงเริ่มต้นที่ต้องพบเจอ

ในระยะแรกได้ทำการสำรวจพบว่า พนักงานบางคนมีหนี้เป็นหลักแสน ในขณะที่มีเงินเดือนเพียงหกถึงเจ็ดพันบาทเท่านั้น จึงเริ่มด้วยการชักชวนระดับผู้บริหารให้เข้ามาเป็นกรรมการและสมาชิกเพื่อหาทุนให้สมาชิกกู้โดยกลุ่มผู้บริหารเองก็จะมีคำถามต่างๆ อยู่เสมอแต่ก็ยินยอมให้ความร่วมมือและตนเองต้องพยายามหาคำตอบในเรื่องต่างๆ ที่ผู้บริหารตั้งข้อสังเกตมาโดยตลอด ในส่วนของพนักงานที่เป็นหนี้ ต้องทำความเข้าใจและพูดคุยกับพนักงาน ชักชวนให้เลิกดื่มเหล้า เลิกสูบบุหรี่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง และช่วยคำนวณค่า

ใช้จ่ายให้พนักงานเห็นว่าหลังจากเป็นสมาชิกแล้วต้องฝากเงินกับสหกรณ์เท่าใด สามารถใช้เงินได้สัปดาห์ละเท่าไร จึงจะใช้หนี้ได้หมดภายในกี่ปี โดยตนเองจะถือบัตรเอทีเอ็มของสมาชิกที่เป็นหนี้เพื่อควบคุมการใช้เงินและการฝากเงินเข้าสหกรณ์

ภายหลังจากการดำเนินงานดังกล่าวผ่านไป 5 ปี พนักงานที่เป็นสมาชิกสามารถปลดหนี้ได้ทุกคน ส่วนสหกรณ์เองก็ขยายใหญ่ขึ้นจนขณะนี้มียอดทรัพย์สินประมาณสี่สิบล้านบาท อีกทั้งสมาชิกยังสามารถมีเงินซื้อรถคันแรก บางคนมีเงินดาวน์บ้านเป็นของตัวเองได้แล้ว และขณะนี้ได้ขยายการดำเนินงานไปที่จังหวัดศรีสะเกษด้วย เพราะแต่เดิมจะดำเนินการเพียงในส่วนบริษัทที่ จ.นนทบุรี หลังจากได้เริ่มทำโครงการชวามืออาชีพร่วมกับสถาบันฯ และเกษตรกรรมสหกรณ์ที่จังหวัดศรีสะเกษได้เรียนรู้กับ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท แล้วจึงเกิดความสนใจ

โดยที่ศรีสะเกษนั้นพนักงานส่วนหนึ่งเป็นเกษตรกรด้วย จึงได้เข้าร่วมโครงการการเรียนรู้หลักสูตรชวามืออาชีพ ที่สถาบันฯ และพันธมิตร ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันที่ดี และพยายามผลักดันให้เกษตรกรที่ต้องการกู้เงินมากขึ้นต้องการใช้สารเคมี ทั้งนี้สหกรณ์เห็นแล้วว่าถึงแม้จะต้องไปกู้เงินจากสหกรณ์อื่นเพื่อมาให้บริการแก่สมาชิกในจังหวัดศรีสะเกษ แต่ก็น่าจะคุ้มค่ากับการลงทุน ที่จะให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพร้อมจะทำงานให้แก่บริษัทอย่างยั่งยืน ซึ่งเหล่านี้เท่ากับได้รับประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย”

คุณอรุข นวราช :

กรรมการผู้จัดการโรงแรมสวนสามพราน

“กล่าวขอบคุณ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ที่ช่วยจุดประกายเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะอำเภอสสามพรานนั้นแต่เดิมเกษตรกรใช้สารเคมีกันเป็น

จำนวนมาก จนเมื่อได้รับความรู้ จึงส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจการทำเกษตรอินทรีย์ แต่ยังคงมีความกังวลกับเรื่องการขายผลผลิต ทางโรงแรมสวนสามพรานจึงได้สร้างตลาดสุขใจ เพื่อให้เกษตรกรนำสินค้าปลอดภัยมาจำหน่ายในตลาด เวลาผ่านไป 3 ปี ตลาดสุขใจได้รับความนิยมเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น ก็ยังมีความเป็นห่วงเรื่องความเสี่ยงในแง่ความโลภของคนในการที่จะมีคนนำผลผลิตที่ใช้สารเคมีเข้ามาจำหน่ายปะปนกับสินค้าปลอดภัยในตลาดสุขใจแห่งนี้จึงยังต้องมีมาตรการคุมเข้มสินค้าในตลาดเพิ่มขึ้น และขณะนี้ทางกลุ่มได้รับทุนจาก สสส. จัดตั้งศูนย์พัฒนาเกษตรกรเกษตรอินทรีย์สุขใจ ซึ่งมีนักวิชาการจาก มก. 5 ท่าน ร่วมกับผู้จัดการทำงานที่ศูนย์ทุกวัน ดังนั้นขณะนี้ตลาดติดแล้ว ส่วนเรื่องความรู้กำลังเริ่มตามมา มีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในปีที่แล้วประมาณ 500 ราย และติดตามอย่างต่อเนื่อง

สำหรับเรื่องตลาดสุขใจนั้น เห็นว่าเป็นเพียงแค่อีเวนท์ (Show room) สำหรับใช้ประชาสัมพันธ์เรื่องเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร แต่ตลาดจริงนั้นมุ่งเป้าไปที่กรุงเทพฯ โดยขณะนี้ได้ทำการติดต่อโรงแรมชั้นนำกลุ่มต่างๆ และบริษัทต่างๆ ที่มีงบทำ CSR เพื่อเชื่อมโยงผลผลิตเกษตรอินทรีย์จาก อ.สามพราน ส่งถึงผู้บริโภคในกรุงเทพฯ โดยขณะนี้มีเกษตรกร 2 รายที่ได้มาตรฐาน IFOAM ซึ่งเป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลเรียบร้อยแล้ว และตั้งเป้าว่าปีต่อไปจะได้รับมาตรฐานนี้เพิ่มเป็น 10%

สำหรับโครงการทำเกษตรอินทรีย์นี้เป็นวิถีชีวิต จึงไม่มีกำหนดว่าใช้เวลาดำเนินงานกี่ปี เพราะเป็นวิถีชีวิตที่ต้องทำไปตลอดชีวิต ส่วนเรื่องหนี้สินของเกษตรกรนั้นเกิดขึ้นเพราะเกษตรกรใช้สารเคมีจำนวนมาก ต้องเป็นหนี้เพื่อซื้อสารเคมีมาใช้เพิ่มผลผลิต ดังนั้นต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตเกษตรกรให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ยังสนใจเรื่องพันธุ์ข้าวของพื้นที่จังหวัดนครปฐม จึงได้เสาะหาเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมนครชัยศรี ซึ่งโชคดีที่ “ธรรมะจัดสรร” ทำให้ได้พบกับคุณนิคม เพรชมา เพราะกลุ่มเครือข่ายข้าวคุณธรรม ได้ดำเนินการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าวสายพันธุ์ต่างๆ ไว้ ซึ่งรวมถึงพันธุ์ข้าวหอมนครชัยศรีด้วย จึงขอแบ่งเมล็ดพันธุ์มาทำการจัดสรรให้แก่เกษตรกรที่สนใจจริงได้นำไปปลูกขยายพันธุ์ ซึ่งขณะนี้สามารถเพาะพันธุ์ได้แล้ว มีพื้นที่รวมประมาณร้อยละ 70% แต่ยังคงสามารถขายสินค้าได้มากเท่าเดิมทำให้มีรายได้ที่สูงขึ้น ซึ่งเราพร้อมที่

จะสนับสนุนเกษตรกรเหล่านี้ในทุกทาง ทั้งด้านการตลาด ด้านวิชาการ และด้านชีวพันธุ์ เพียงแค่ขอให้เกษตรกรมีความตั้งใจจริงที่อยากจะเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นวิถีเกษตรอินทรีย์

จากมุมมองของนักธุรกิจ อาชีพเกษตรกรนั้นหากไม่พูดถึงเรื่องของจิตวิญญาณแล้ว นับว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีแต่ต้องเป็นเกษตรอินทรีย์ เพราะจากประสบการณ์ตลอด 3 ปีที่ผ่านมาที่ได้ทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ 1 ไร่ ทำเกษตรอินทรีย์สามารถหาวัตถุดิบได้จากรอบๆ ตัว ไม่ต้องใช้เงินไปซื้อสารเคมี ดังนั้นขอฝากไว้ว่าอยากให้มีความเชื่อใจเกษตรกรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย เพราะส่วนใหญ่จากการเสาะหาแล้วจะพบแต่คนที่มีความจิตวิญญาณแต่ยังไม่มีการสอนเรื่องนี้อย่างจริงจัง และตนเองยินดีให้ความร่วมมือในการให้ความรู้เรื่องดังกล่าวด้วย”

คุณศศิธร วิเศษ :

เครือข่ายคุณค่าผลไม้คุณภาพ จ.จันทบุรี

“งานที่กลุ่มเครือข่ายได้ดำเนินการนั้นเป็นบริบทหนึ่งของสหกรณ์ นั่นคือทำอะไรที่จะยกระดับคนในชุมชนหรือคนในสังคมให้เป็นคนสหกรณ์ให้ได้ ซึ่งคนที่จะเป็นคนสหกรณ์ได้ต้องรู้จักช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์สหกรณ์บนความยั่งยืนของคนในชุมชนและสังคม ขณะนี้ต้องมองว่าปัจจุบันสหกรณ์ของพวกเราอยู่แบบไหน จากที่ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ได้กล่าวไว้ว่า ต้องทำธุรกิจเกษตร เพราะแต่เดิมกลุ่มผู้ทำเกษตรกรรมมักจะยากจน แต่ทุกวันนี้เกษตรกรต้องทำเกษตรเชิงธุรกิจ โดยมีสหกรณ์เป็นกลไกกลางในการขับเคลื่อนให้แก่เกษตรกร

การทำงานของเรามาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ คือคนในสังคมแล้วจึงค่อยขยายวงกว้างออกไป การเรียนรู้จะอยู่ในธรรมชาติ โดยคำนึงว่าเกษตรกรของเราย่อยอยู่อย่างไรในชุมชน ต้องเกิดงาน เกิดรายได้ ต้องใช้เวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค่อยๆ

ปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนา โดยการสร้างคุณค่าเพื่อเพิ่มมูลค่า และพยายามสร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับ หัวใจสำคัญคือการสร้างความเข้าใจ ต้องทำให้เกษตรกรเข้าใจและตระหนักว่าหากจะยืนหยัดเป็นผู้ผลิตพืชอาหารได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูล รู้จักการจดบันทึก ช่วยลดต้นทุน ตระหนักเห็นราคาผลผลิตในท้องตลาดที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี แต่ต้องลดการใช้สารเคมี และใช้ความคิดสมัยใหม่ในการจัดการผลผลิต ดังจะเห็นได้จากเกษตรกรรุ่นใหม่ที่กำลังไปทำสวนผลไม้ และนำวิธีการที่ทันสมัยมาจัดการการเพาะปลูก ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ รู้จักใช้องค์ความรู้ในการผลิตและการทำการตลาดมากขึ้น

ต้องยอมรับว่าทำให้สหกรณ์เห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรกรชาวสวนผลไม้ค่อนข้างยากมาก เพราะสหกรณ์ส่วนใหญ่แล้วจะเน้นไปที่เรื่องการจ่ายเงินกู้ แต่แท้ที่จริงแล้วตัวเกษตรกรสมาชิกล้วนอยากให้สหกรณ์มองที่อาชีพมากกว่า เพราะเกษตรกรมักขาดโอกาสทางการตลาด การเจรจาที่ไม่สามารถทำเองได้ เพราะถนัดที่จะทำเรื่องแปลงผลผลิตเท่านั้น ซึ่งสหกรณ์เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสมาชิก ดังนั้นสหกรณ์เราจึงต้องให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่เป็นสมาชิก จึงเริ่มต้นแสวงหาตลาดให้แก่เกษตรกร ไม่ใช่แค่ระดับประเทศ แต่ต้องพิจารณาทุกระดับทั้งตลาดบนและตลาดล่าง เพราะเกษตรกรผลิตผลไม้ออกมาหลายเกรด โดยสหกรณ์ได้เข้าส่งเสริมตั้งแต่แปลงผลิต ให้ผลิตและเก็บเกี่ยวได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพตามความต้องการของแต่ละตลาด ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปสู่แปลงผลิตได้ จากนั้นมีการเจรจากับผู้ส่งออก โดยชี้ให้เห็นจุดแข็งของกลุ่มฯ คือ การมีสมาชิกเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีผลไม้คุณภาพ ดังนั้นจึงเป็นหัวใจว่า หากสหกรณ์จะเป็นคนกลางในการขับเคลื่อนให้แก่เกษตรกรสมาชิก จะต้องพิจารณาตั้งแต่ต้นน้ำว่าผลผลิตสินค้าอะไรและพัฒนาสินค้านั้น เรื่องเงินเป็นเรื่องรอง เพราะหากผลผลิตดี มีรายได้ดี แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับองค์ความรู้มากกว่าเรื่องเงิน และสหกรณ์ใดที่มีสมาชิกประสบความสำเร็จเช่นนี้จะเห็นได้ว่าสหกรณ์จะมีความยั่งยืน เพราะสมาชิกจะมีเงินใช้หนี้ได้ 100% และสามารถซื้อสินค้าสหกรณ์ได้อีกด้วย

สุดท้าย ด้วยการที่ตนเองเป็นนักส่งเสริมสหกรณ์ จึงอยากเห็นสหกรณ์เติบโตอย่างมั่นคงเพื่อเกษตรกร สมาชิกผู้เป็นเจ้าของ ดังนั้นการจะทำหน้าที่เป็นองค์กรธุรกิจฐานสังคมนั้น สหกรณ์ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสมาชิกผู้เป็น

เจ้าของ ควรให้ทุกคนร่วมมือกัน ซึ่งในเครือข่ายของพวกเราจึงให้ความสำคัญในการสร้างเวทีเพื่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข เพื่อสุดท้ายจะได้ประโยชน์ร่วมกันเดินไปข้างหน้า และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพราะว่าเครือข่ายมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือทำให้สมาชิกผู้เป็นเจ้าของมีรายได้และประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง”

คุณบุญเกิด กานนท์ :
เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย

“จากที่ได้ร่วมรับฟังเวทีเสวนาในภาคเช้า และวิทยากรพูดถึงปัญหาสหกรณ์ว่า เหตุใดสหกรณ์จึงเดินช้าและทำอะไรก็จะไปรอด ซึ่งตนเองรู้สึกดีใจที่ทุกคนเป็นห่วงวงการสหกรณ์ ทั้งนี้บริบทของสหกรณ์แต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน และการเชื่อมโยงเครือข่ายจะเป็นแบบหลวมๆ ไม่เข้มแข็ง แต่ทุกวันนี้แต่ละสหกรณ์เริ่มตระหนักแล้วว่า สหกรณ์จะอยู่แบบโดดเดี่ยวไม่ได้อีกต่อไป ทุกสหกรณ์ต้องมีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน ซึ่งหากสหกรณ์ขนาดเล็กยังเพิกเฉยในการหาทางเชื่อมโยงสู่สหกรณ์ขนาดใหญ่ หรือสหกรณ์ขนาดใหญ่ก็มุ่งแต่จะรวมตัวติดต่อกันแต่ในกลุ่มเท่านั้นแล้ว สหกรณ์บ้านเราก็กะไปไม่รอดจากนี้ไปการเข้าสู่ AEC นั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงให้เข้มแข็งสำหรับการเชื่อมโยงเครือข่าย 15 สหกรณ์ของกลุ่มเครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทยนั้น บางครั้งมีการถกเถียงกัน บางสหกรณ์ไม่ผลิตข้าวคุณภาพ ทุกเดือนต้องคุยกันเพื่อสร้างความเข้าใจ จะช่วยเหลือกันอย่างไร สุดท้ายได้ข้อสรุปว่าทุกกลุ่มต้องผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ หากใครผลิตไม่ได้คุณภาพจะต้องขับออกจากเครือข่ายทันที

สำหรับปีนี้ นับว่าเป็นปีแรกที่สหกรณ์จะมีการเชื่อมโยงกันเกือบทั่วประเทศ ซึ่งเราจะไม่ทำธุรกิจเฉพาะข้าวเท่านั้น แต่ทั้งนี้สมาชิกของสหกรณ์ทุกแห่งในประเทศก็ต้องให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ในการซื้อสินค้าของสหกรณ์ด้วย และการเชื่อมโยงเป็นสิ่งที่ดี สำหรับ สกก.เกษตรพิสัย จำกัด เริ่มเปลี่ยนจากการทำธุรกิจสินเชื่อ การกู้หรือให้กู้ โดยจะส่งเสริมให้สมาชิกผลิตข้าวอินทรีย์ ปลูกข้าวเมล็ดพันธุ์ดี แล้วสหกรณ์เป็นผู้รับซื้อและสหกรณ์มีศูนย์กระจายสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งมีเงินเข้าเดือนละประมาณเกือบสองล้านบาท ทั้งนี้ข้าวเกิดบุญก็จะส่งไปวางจำหน่ายกับเครือข่ายเกือบทั่วประเทศเช่นกัน

จากการศึกษาดูงานจากสหกรณ์ร้านค้า จ.ตราด แล้วจึงมีความคิดว่าควรจะดำเนินการเช่นสหกรณ์นั้น และตระหนักแล้วว่าหากสหกรณ์ทำแต่ธุรกิจสินเชื่อจะไปไม่รอดเพราะสู้ธนาคารไม่ได้ สกก.เกษตรวิสัย จึงหันมาทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตเป็นหลัก และแปรรูปสินค้าข้าว และทำธุรกิจกระจายสินค้าด้วย ซึ่งคิดว่าการดำเนินงานของสหกรณ์จะไปได้ดี นอกจากนี้สหกรณ์ยังนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งคืนสู่สังคมด้วย เช่น สร้างห้องให้โรงพยาบาล มอบให้โรงเรียน เป็นต้น

สุดท้าย ในฐานะที่เป็นนักสหกรณ์ ขอฝากสหกรณ์การเกษตรทุกแห่ง ให้ช่วยส่งเสริมสมาชิกในการปลูกข้าวหรือผลิตสินค้าชนิดต่างๆ ที่ได้คุณภาพมาตรฐาน และเชื่อมโยงกับสหกรณ์หรือกลุ่มต่างๆ ตลอดจนภาคเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนสินค้ากัน เพื่อที่จะได้ร่วมกันควบคุมปริมาณสินค้าในประเทศ ไม่ให้สินค้าออกมามากเกินไป

คุณนิคม เพชรผา :
เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม จ.ยโสธร

“อาชีพชาวนาเป็นอาชีพที่มั่นคง และเป็นอาชีพที่ได้บุญมากอีกอาชีพหนึ่ง ตนเองประกอบอาชีพการทำนามาตั้งแต่เกิด วันนี้ขอขอบคุณสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ที่ให้รางวัลกับกลุ่มเครือข่ายข้าวคุณธรรม ทั้งนี้นวัตกรรมแรกที่ได้รับคือ นวัตกรรมทางสังคม ได้รับรางวัลรองชนะเลิศเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา และในวันนี้ก็ได้รับรางวัลนวัตกรรมใหม่สำหรับการขับเคลื่อนธุรกิจทางสังคม

กลุ่มข้าวคุณธรรม ทำกิจกรรมการผลิต แปรรูป และจัดการการตลาด ในส่วนต้นน้ำนั้นเป็นการผลิตข้าวแบบง่ายๆ แต่ต้องทำให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานของคนต้องมีคุณธรรม จึงจะได้เป็นข้าวคุณธรรม และอีกมาตรฐานหนึ่งคือ มาตรฐานผลผลิตตามสากล (IFOAM) ดังนั้นจึงจัดการคุณภาพได้ง่าย ส่วนกลางน้ำเป็นการเก็บข้าวในรูปข้าวเปลือกแทนข้าวสารเพื่อป้องกันข้าวเน่า มีโรงสีดาวกระจายที่สามารถแปรรูปได้ด้วยตัวเอง ทุกส่วนของข้าวจะกลับไปสู่ฟาร์มเพื่อไปใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้ เช่น นำไปเลี้ยงสัตว์ ทำให้ได้เป็นไข่อินทรีย์ เป็นต้น จนในที่สุดได้มีศูนย์ข้าวคุณธรรมขึ้น เพื่อควบคุมกันเองในสังคม พวกเราอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัด การควบคุมที่ดีที่สุดคือให้คนในสังคมช่วยควบคุมกันเอง

ปัจจุบันผู้ที่ต้องการ “ข้าวคุณธรรม” จะต้องสั่งจองเพื่อให้มีการผลิตได้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการทำข้าวพันธุ์พื้นเมืองชนิดต่างๆ มากกว่า 150 สายพันธุ์ และนำมาผสมเพื่อการวิจัย พบว่าข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่หลายสีนั้นมีคุณค่าทางโภชนาการมากมาย จึงได้นำมาผสมให้ได้สมดุลกับธาตุต่างๆ ซึ่งเราใช้จุดด้อยที่โรงสีใหญ่ไม่รับสีข้าวพันธุ์พื้นเมืองเหล่านี้มาดำเนินการเอง จนได้เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองแบบผสม

ออกมาจำหน่ายซึ่งได้รับความนิยมในกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ เป็นอย่างมาก

ต่อมาโชคดีได้รับพระราชทานพันธุ์ข้าวจากสมเด็จพระเทพรัตนฯ เช่น ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง และข้าวเหนียวพันธุ์เป็นต้น จนในที่สุดได้มีธนาคารเมล็ดพันธุ์เป็นศูนย์วิจัยพันธุ์พืช ซึ่งชาวนาแต่ละคนจะได้รับเมล็ดพันธุ์ 3-4 สายพันธุ์ ให้ปลูกในแปลงนา นอกจากนี้ยังมีการผสมข้าวสายพันธุ์ต่างๆ จนได้ข้าวสายพันธุ์ใหม่ขึ้น เช่น ข้าวพันธุ์ศรีลาภรณ์ (ข้าวเหนียวดำ) เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการตั้งชื่อธนาคารเมล็ดพันธุ์ว่า “ธนาคาร” ที่หมายความว่า อาคารที่เก็บทรัพย์อันประเสริฐ

สุดท้าย กลุ่มข้าวคุณธรรมได้มีศูนย์การเรียนรู้ของชาวบ้าน ที่เรียกว่า “ศูนย์การเรียนรู้ไ้บ้าน” นอกจากนี้ที่กลุ่มฯ ยังมีสวัสดิการชาวนา ทำเทอร่าบ้านนา สป.บ้านทุ่ง ให้แก่สมาชิกฟรี เพื่อรักษาสุขภาพให้แก่สมาชิก มีการล้างพิษในร่างกาย ซึ่งได้รับความนิยมจากคนภายนอกที่ให้ความสนใจ เข้าร่วมคอร์สล้างพิษนี้เป็นอย่างมาก และในฐานะที่เป็นชาวนาคนหนึ่ง อยากให้มีการพัฒนาเพื่อรองรับการแก้ปัญหา ใน 3 อ. คือ 1) อายุของเกษตรกรที่ควรต้องมีคนรุ่นใหม่เข้ามารับช่วงต่อ 2) อาณาเขต ที่ในอนาคตเมื่อเปิด AEC แล้วจะไม่มีขอบเขตการค้า จึงต้องเตรียมรับมือ และ 3) อากาศโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 อ. นี้ด้วย

คุณวินัย เมฆดำ :

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ฯ ส.ป.ก.

“ได้ร่วมงานโครงการชาวนามีอาชีพของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ไม่นาน เริ่มต้นจากการรับดูแลโครงการในพื้นที่ ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลของชาวนา จ.ชุมพร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รักการปลูกข้าว แต่จากพื้นที่ชัยนาทและสิงห์บุรี คำตอบที่

ได้รับกลับแตกต่างกัน สำหรับคำถามที่ว่าอาชีพชาวนาจะหายไปหรือไม่ นั่น คำตอบคือไม่หายไปอย่างแน่นอน แต่ชาวนาจะถือครองพื้นที่น้อยลง และเป็นการเช่าพื้นที่ทำนาเพิ่มมากขึ้น

สำหรับบทบาทหน้าที่ของ ส.ป.ก. นั้นไม่มีปัญหาในการจัดสรรที่ดิน ประมาณ 30 กว่าล้านไร่ทั่วประเทศ แต่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ระบุว่า ส.ป.ก. ยังทำงานนี้ไม่สำเร็จ โดยปัญหาคือ ต้องมีการพัฒนาอาชีพด้วย เพราะหากสำเร็จแล้วที่ดินเหล่านั้นคงไม่ถูกเปลี่ยนมือจากพื้นที่เกษตรไปเป็นรีสอร์ทเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ปัญหาหนึ่งคือ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ไม่ได้มีความสามารถด้านการเกษตรเหมือนกันทุกคน แต่ก็มีความมั่นใจว่า เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จะสามารถเป็น Smart officer ได้ นั่นคือมีความสามารถที่จะถ่ายทอดชุดความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ ส.ป.ก. กังวลคือ อนาคตจะนำชุดความรู้เหล่านี้ไปใช้อย่างไร ซึ่งในอนาคตถ้าได้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกันน่าจะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก และขณะนี้ ส.ป.ก. ได้เตรียมคนจากโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมีความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งจากการวิจัยของ สกว. พบว่า คนที่จบหลักสูตรการเกษตรในวิทยาลัยมานั้นจะไม่อยากกลับไปสู่ภาคการเกษตร เนื่องจาก 1) ไม่ศรัทธาต่ออาชีพเกษตรกร 2) ขาดความรู้ และ 3) ขาดปัจจัย ดังนั้นจึงมีการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งได้ทำไปแล้ว 3 หลักสูตร โดย ส.ป.ก. ทำหน้าที่จัดขบวนการและสร้างกระบวนการเรียนรู้ และได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเข้ามาให้ความรู้ในทุกด้าน ร่วมกันสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกร ซึ่งความยั่งยืน คือ ตัวเกษตรกรต้องสร้างทางเลือกในอาชีพของตัวเองได้

สุดท้ายขอฝากเรื่องเกษตรกรอินทรีย์ กับมาตรฐาน GAP ซึ่งต้องพิจารณาให้ดีๆ 2 อย่างนี้คืออะไร ต้องใช้ให้เป็นและใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะบางครั้งการใช้ปุ๋ยเคมีที่เป็นอาหารของพืชก็มีความจำเป็นในการทำการเกษตร นอกจากนี้ ในฐานะผู้ใช้ชุดความรู้ ต้องขอขอบคุณงานวิจัยดีๆ ที่สถาบันฯ ได้สร้างสรรค์ขึ้น และคิดว่างานวิจัยทุกอย่างขยายผลไปอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชาวนามีอาชีพ เรื่องของ Farmer Shop และคิดว่า ส.ป.ก. มีความพร้อมจะได้นำหลักสูตรเพื่อนำไปสู่ขบวนการจัดการที่จะให้เจ้าหน้าที่นำองค์ความรู้ต่างๆ ไปสู่เกษตรกร ซึ่งตัวเกษตรกรเองที่ดำเนินการอยู่ก็มีความพร้อมที่จะรองรับในเรื่องเหล่านี้เช่นกัน เพียงแต่ว่า Smart Officers นั้นยังต้องหาวิธีการพัฒนาต่อไป”

คุณเพทาย ปทุมจันทร์ :
นักสหกรณ์ที่มีคุณค่า แห่งปี 2552
(ร่วมแสดงความคิดเห็น)

“จากการเข้าร่วมฟังเวทีในวันนี้พบว่าทิศทางการทำงานเป็นเชิงรุก เป็นนวัตกรรมที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสายงานสหกรณ์ เช่น เรื่องภาคเกษตร เคยดูงานที่ประเทศเกาหลี และได้หวั่น พบว่าที่นั่นทำงานเกษตรกันอย่างจริงจัง แต่ของไทยกลับทำทึ่งๆ ขว้างๆ แต่วันนี้พวกเราทำกันอย่างจริงจังและมีนักสหกรณ์คอยให้การสนับสนุนส่งเสริมจึงคิดว่าจะไปได้ดี ขณะเดียวกันในส่วนของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ก็แรงที่จะฟื้นฟูจิตตารมณ์ คุณธรรม กับสมาชิก ให้ตระหนักว่าต้องใช้ 2 สิ่งนี้เป็นตัวเริ่มต้น ต้องใช้คนนำเงินและยังคงใช้กันอยู่มาโดยตลอด

อ.เชญ บำรุงวงศ์ :
ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
(ร่วมแสดงความคิดเห็น)

“จุดประสงค์ใหญ่ของพวกเราชาวสหกรณ์คือ ต้องการให้สหกรณ์ของพวกเราเป็นสหกรณ์ที่แท้จริง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลสมาชิก ชุมชน และสังคม เพราะผู้ที่คิดริเริ่มสหกรณ์นั้น

เริ่มจากความคิดที่จะช่วยให้หลุดพ้นพันธะทางเศรษฐกิจและสังคม ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นถ้าแต่ละคนต่างคนต่างทำจะสำเร็จได้ยาก ดังนั้นจึงมีคำขวัญที่ว่า “ต้องช่วยตัวเอง ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” จากตัวอย่างในต่างประเทศที่พัฒนาสหกรณ์ขึ้นมาจนยืนอยู่บนลำแข้งของตัวเองได้ จึงควรต้องหันกลับมาองงานสหกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งตั้งขึ้นมาพร้อม 100 ปี แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ไม่มีการพัฒนาคนให้รู้จักช่วยตนเองอย่างแท้จริง คนส่วนใหญ่ยังหวังที่จะพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐบาล ดังนั้นเราต้องพัฒนาคนของเราให้ตามคำขวัญดังกล่าวให้สำเร็จ”

สุดท้าย รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้กล่าวสรุปเวทีในวันนี้ว่า เรื่องราวประสบการณ์จากแต่ละเครือข่ายนั้น ต้องบอกว่าการทำงานไม่ใช่เรื่องง่าย และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ต้องขอขอบคุณที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเครือข่ายพันธมิตรทุกภาคส่วน และแท้จริงแล้ว สหกรณ์คือองค์การธุรกิจฐานสังคม เพียงแต่ในบ้านเรายังไม่เป็นสหกรณ์แท้ ดังนั้นจึงอยากเชิญชวนให้พวกเรามาช่วยกันทำให้สหกรณ์เป็นสหกรณ์แท้ ซึ่งสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จะยังคงมุ่งมั่นขับเคลื่อนงานต่อไป

งานเสวนาวิชาการและการประกาศเกียรติคุณ นักสหกรณ์และสหกรณ์ที่มีคุณค่าแห่งปี 2556

พิธีการมอบเกียรติบัตรแก่ชาวนาใน 4 พื้นที่ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรชาวนามืออาชีพ

เวทีเสวนาวิชาการช่วงบ่าย

ผู้บรรยายการเสวนาช่วงเช้า

ผู้ได้รับรางวัลร่วมด้วยรูปหมู่บนเวที

ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาวิชาการและการประกาศเกียรติคุณ

ผู้เข้าร่วมชมบู๊ทนิทรรศการต่าง ๆ

จุดลงทะเบียนเข้าร่วมงาน

บู๊ทกลุ่มเครือข่ายคุณค่าผลไม้ จ. จันทบุรี

บู๊ทกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน จ. นครปฐม

บู๊ทข้าวคุณธรรม เกิดบุญ จากร้าน Farmer shop

บู๊ทวารสารคนสหกรณ์

บู๊ทบริษัทบางซื่อ โรงสีฟ เจียเม้ง จำกัด

บู๊ทกลุ่มเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม จ. ยโสธร